ՍԴ1/0119/01/23

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ
ՎԱՐՈՒՅԹԻ ԸՆԴԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

20 նոյեմբերի 2023 թվական քաղաք Երևան

Ուսումնասիրելով թիվ ՍԴ1/0119/01/23 քրեական վարույթի ընդդատության հարցը լուծելու համար Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին ուղարկելու մասին Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի՝ 2023 թվականի նոյեմբերի 9-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի

<u>Վարույթի դատավարական նախապատմությունը.</u>

1. 2023 թվականի հոկտեմբերի 3-ին Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում ստացվել է Խաչատուր Քերոբի Ստեփանյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 525-րդ հոդվածի 5-րդ մասով թիվ 90576523 (ՍԴ1/0119/01/23) քրեական վարույթը:

Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2023 թվականի հոկտեմբերի 6-ին որոշում է կայացրել թիվ ՍԴ1/0119/01/23 քրեական վարույթն ստանձնելու և 2023 թվականի հոկտեմբերի 20-ին նախնական դատալսումներ նշանակելու մասին:

2. Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2023 թվականի հոկտեմբերի 20-ին՝ նախնական դատալսումների ընթացքում, որոշում է կայացրել քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու և Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելու մասին:

3. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը 2023 թվականի նոյեմբերի 9-ին որոշում է կայացրել թիվ ՍԴ1/0119/01/23 քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին ուղարկելու մասին՝ ընդդատության հարցը լուծելու համար:

4. Քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2023 թվականի նոյեմբերի 14-ին:

<u>Ընդդատության վերաբերյալ հարցը լուծելու համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.</u>

5. Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2023 թվականի հոկտեմբերի 20-ի որոշմամբ արձանագրել է. *«(…) Քրեական վարույթի ուսումնասիրությամբ պարզվում է, որ մեղադրյալը և մեղադրական եզրակացությամբ դատակոչված վկաներից՝ Արտակ Վարդանյանը և Սուրեն Բեբությանը բնակվում են Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատական տարածքից դուրս, մասնավորապես՝ մեծամասնության բնակության վայրն է հանդիսանում քաղաք Երևանը, հետևաբար Դատարանը գտնում է, որ բավարարված են ՀՀ քրեական դատավարության 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասով նախատեսված՝ քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու համար սահմանված պահանջները, ինչով էլ պայմանավորված դատարանը որոշում է մեղադրյալ Խ.Ստեփանյանի միջնորդությունը բավարարել, քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխել և այն ուղարկել Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան: (…)»*[1]:

[1] Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 2, թերթ 294-296:

6. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը 2023 թվականի նոյեմբերի 9-ի որոշմամբ արձանագրել է. *«(…) Սյունիքի մարզի ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանի 20.10.2023թ. որոշմամբ արձանագրվել է, որ սույն քրեական գործով դատակոչված երեք վկաներից երկուսը՝ Արտակ Վարդանյանը և Սուրեն Բեբությանը, բնակվում են Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատական տարածքից դուրս, մասնավորապես՝ մեծամասնության բնակության վայրն է հանդիսանում քաղաք Երևանը:*

Մինչդեռ, թիվ ՍԴ1/0119/01/23 քրեական գործով նախնական դատալսումների նիստի արձանագրության ուսումնասիրությամբ պարզվում է, որ մեղադրյալ Խաչատուր Ստեփանյանը միջնորդություն է ներկայացրել գործը Արարատի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան տեղափոխելու վերաբերյալ, քանի որ վերջինս բնակվում է նշված մարզի տարածքում և իրեն ավելի հարմար է դա, որից հետո նախագահող դատավորը նշել է, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն, տարածքային ընդդատությունը փոխելու հիմք կարող է հանդիսանալ վարույթի մասնավոր մասնակիցների և վկաների մեծամասնության առաջին ատյանի մեկ այլ Դատարանի դատական տարածքում բնակվելը, հավելելով, որ վկաների մեծամասնությունը բնակվում են Երևան քաղաքում՝ մասնավորապես վկաներից երկուսը Երևան քաղաքում են բնակվում մեկը Սյունիքում, իսկ մեղադրյալը Արարատի մարզում, այսինքն՝ գործը կարող է տեղափոխել Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան, ինչին մեղադրյալը չի առարկել:

Դատախազը առարկել է նշելով, որ «Վկաները աշխատում են տարածքում մեր վկաները ծառայում են մեկը Կապանի ռազմական ոստիկանության բաժնում, երկուսը 5-րդ բանակային կորպուսում, ցուցմունք տալուց հաշվառման հասցեն են նշել, բայց նրանք զինվորականներ են և ծառայում են Սյունիքի մարզի դատարանի տարածքում»: Սույն պարագայում հանրային մեղադրողը հստակ տեղեկություններ է հայտնել վկաների բնակության վայրի վերաբերյալ առ այն, որ նրանց բնակության վայրը չի հանդիսանում Երևան քաղաքի տարածքը: Բացի այդ

վկաների բնակության վայրի վերաբերյալ հանրային մեղադրողի հայտնած տեղեկության համատեքստում դրանք համադրելով վկաների հարցաքննության արձանագրություններում իրենց աշխատանքի վերաբերյալ տեղեկության հետ փաստվում է, որ վերջիններիս հարցաքննությունների արձանագրությունների մեջ ևս որպես աշխատանքի վայր նշված է ՀՀ ՊՆ 28920 զորամասը, որը ներառված է 5-րդ բանակային կորպուսի կազմում և տեղակայված է Սյունիքի մարզում, այդ պարագայում ստացվում է, որ վերջիններիս բնակության վայր չի կարող հանդիսանալ հաշվառման վայրը, քանի որ նրանք չեն կարող տևական ժամանակ բացակայել ծառայության վայրից:

Հետևաբար՝ վերոնշյալ հանգամանքները համադրելով և գնահատելով վերաբերելի իրավական նորմերի համատեքստում ստացվում է, որ գործի տարածքային ընդդատությունը փոխելու դրությամբ առնվազն առկա էին տեղեկություններ առ այն, որ սույն քրեական գործով վկաների մեծամասնությունը չեն բնակվում Երևան քաղաքի տարածքում և, հետևաբար սույն գործով տարածքային ընդդատությունը չի կարող փոխվել և քրեական գործը ուղարկվել Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան: Ստացվում է, որ սույն պարագայում քրեական գործի տարածքային ընդդատության փոփոխությունը չի բխում ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի պահանջներից, քանի որ օրենսգիրքը ընդդատության փոփոխելը կապել է վարույթի մասնավոր մասնակիցների և վկաների մեծամասնության առաջին ատյանի մեկ այլ դատարանի դատական տարածքում բնակվելու պայմանի հետ, ինչը սույն պարագայում բացակայում է: (...)»[2]:

<u>Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահի հիմնավորումները և եզրահանգումը.</u>

7. Սույն վարույթով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. հիմնավոր է արդյո՞ք Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի կողմից թիվ ՍԴ1/0119/01/23 քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը

[2] Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 2, թերթեր 304-306:

փոխելու և քրեական վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելու մասին որոշումը:

8. ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «*Յուրաքանչյուր ոք ունի անկախ և անաչառ դատարանի կողմից իր գործի արդարացի, հրապարակային և ողջամիտ ժամկետում քննության իրավունք*»:

9. «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Յուրաքանչյուր ոք, (…) նրան ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ, ունի օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ ու անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում արդարացի և հրապարակային դատաքննության իրավունք*»:

10. Վճռաբեկ դատարանը *Գևորգ Հարությունյանի* գործով իրավական դիրքորոշում է ձևավորել այն մասին, որ «*(…) Գործերի պատշաճ ընդդատությունը, որպես արդար դատաքննության անհրաժեշտ բաղկացուցիչ, հիմնարար իրավական արժեք է: Դրա հիմնարար բնույթը բխում է արդար դատաքննության ինստիտուցիոնալ տարրից՝ անկախ, անկողմնակալ, իրավասու և օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարան ապահովելու պետության պոզիտիվ պարտականությունից: Իսկ այդ պարտականությունն իր հերթին, ըստ էության, ամրագրված է Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգում բարձրագույն իրավաբանական ուժ ունեցող այնպիսի նորմատիվ ակտերում, ինչպիսիք են ՀՀ Սահմանադրությունը (…), Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը (14-րդ հոդված) և «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիան (6-րդ հոդված): (…)*

Պատշաճ ընդդատության հիմնարար իրավական նշանակությունն այն է, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանի որոշման հստակ կանոնների առկայությունը և դրանց կանխատեսելի գործադրումն անհրաժեշտ պայման են կողմնակի դիտորդի մոտ այնպիսի համոզմունք ձևավորելու համար, որ տվյալ կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանը և դատավորը

նախապատրամադրվածություն չունեն, և փվյալ գործը վարույթ ընդունելիս սուբյեկտիվիզմն ու կամայականությունը բացառված են եղել:

Այսպիսով, քրեական գործերի ընդդատության որոշման հստակ, կամայականությունը բացառող կանոնների առկայությունը և գործադրումը պարտադիր նախապայման են արդարադատության մատչելիության պատշաճ երաշխավորման համար (…)»[3]*:*

11. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ «*Տարածքային ընդդատությունը բոլոր մեղադրյալների համաձայնությամբ կարող է փոխվել, եթե վարույթի մասնավոր մասնակիցների և վկաների մեծամասնությունը բնակվում է առաջին ատյանի մեկ այլ դատարանի դատական տարածքում: Ընդդատությունը փոխելու որոշումն ընդունում է մեղադրանքը քննող դատարանը»:*

12. Սույն վարույթի նյութերի ուսումնասիրությունից երևում է, որ՝

- Մեղադրյալ Խ.Ստեփանյանը նախնական դատալսումների ժամանակ միջնորդել է քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխել և քրեական վարույթն ուղարկել իր բնակության վայրին հնարավորին մոտ դատարան[4]:

- Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը փաստելով, որ վկաներ Արտակ Վարդանյանի և Սուրեն Բեբությանի բնակության վայրը Երևան քաղաքն է՝ որոշում է կայացրել վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու և քրեական վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելու մասին[5]:

- Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը, հիմք ընդունելով վկաներ Ա.Վարդանյանի և Ս.Բեբությանի հարցաքննությունների արձանագրություններում առկա, ինչպես նաև նախնական դատալսումների ժամանակ հանրային մեղադրողի կողմից հայտնած տեղեկությունն առ այն, որ վկաները ծառայություն են իրականացնում Սյունիքի մարզի առաջին

---

[3] Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ *Գևորգ Հարությունյանի* գործով 2011 թվականի հուլիսի 13-ի թիվ ԵԿԴ/0211/01/10 որոշումը, կետեր 15-16:

[4] Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 2, դատական նիստի արձանագրություն, թերթ 293:

[5] Տե՛ս սույն որոշման 5-րդ կետը:

ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատական տարածքում՝ գտել է, որ վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու հիմքն առկա չէ[6]:

13. Սույն վարույթի փաստական հանգամանքները գնահատելով վերոշարադրյալ իրավադրույթների և իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ հարկ է արձանագրել, որ Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը քրեական գործը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան փոխանցելու մասին որոշում կայացնելիս չի հիմնավորել, որ սույն վարույթի մասնավոր մասնակիցների և վկաների մեծամասնությունը բնակվում է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի դատական տարածքում: Մասնավորապես, սույն վարույթով մեղադրյալ Խ.Ստեփանյանի հաշվառման և բնակության վայր նշված է Արարատի մարզը, վկա Ա.Սաֆարյանի հաշվառման և բնակության վայր՝ Սյունիքի մարզը, վկաներ Ա.Վարդանյանի և Ս.Բեբությանի հաշվառման հասցեն թեև նշված է Երևան քաղաքը[7], սակայն ըստ նյութերի վերջիններս ծառայություն են իրականացնում Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատական տարածքում[8]: Հետևաբար, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասով սահմանված՝ քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու օրենսդրական հիմքը բացակայում է:

14. Միաժամանակ, հարկ է նշել, որ եթե նույնիսկ ընդունելի համարվի վկաներ Ա.Վարդանյանի և Ս.Բեբությանի բնակության վայրի վերաբերյալ Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի հետևությունը, այնուամենայնիվ վկաներից միայն երկուսի՝ Երևան քաղաքում բնակվելու հանգամանքը, չի կարող վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու հիմք հանդիսանալ, քանի որ վերջիններս սույն վարույթով մեծամասնություն չեն կազմում:

15. Ամփոփելով՝ գտնում եմ, որ Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի կողմից թիվ ՍԴ1/0119/01/23 քրեական վարույթի

---

[6] Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:
[7] Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 2, թերթ 276:
[8] Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 2, թերթեր 212, 216:

տարածքային ընդդատությունը փոխելու և քրեական վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելու մասին որոշումը հիմնավոր չէ:

Վերոգրյալի հիման վրա և ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի 6-րդ մասով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի

Խաչատուր Քերոբի Ստեփանյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 525-րդ հոդվածի 5-րդ մասով թիվ ՍԴ1/0119/01/23 քրեական վարույթն ընդդատյա է Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

ՀԱՄԼԵՏ ԱՍԱՏՐՅԱՆ